

Mercat energètic Crisi i geopolítica

El món estrena l'era del petroli barat

El barril Brent ha caigut un 27% des del juny i l'Aràbia Saudita no reacciona

CRISTINA MAS
BARCELONA

El preu mundial del petroli s'ha desplomat un 27% des del juny. Divendres la cotització del barril Brent tancava per sota de la barrera psicològica dels 80 dòlars, el nivell més baix en els últims quatre anys. Per trobar una caiguda comparable del cru cal remuntar-se a la crisi financera del 2008 als Estats Units. Darrere del petroli barat hi ha causes bàsicament econòmiques, però com recorda Mariano Marzo, professor de recursos energètics de la Universitat de Barcelona, "el petroli sempre ha sigut i continua sent una arma política".

El petroli s'abarateix en primer lloc per un desajust entre l'oferta i la demanda. El consum s'ha frenat amb la crisi econòmica: el Japó ha entrat en recessió, s'ha constatat estancament a Europa amb la frenada de l'economia alemanya i els països emergents, com la Xina, estan alentint el seu creixement. D'aquí que la demanda de petroli al món s'hagi moderat: segons l'Agència Internacional de l'Energia ha

baixat dels 900.000 als 700.000 barrils diaris aquest any.

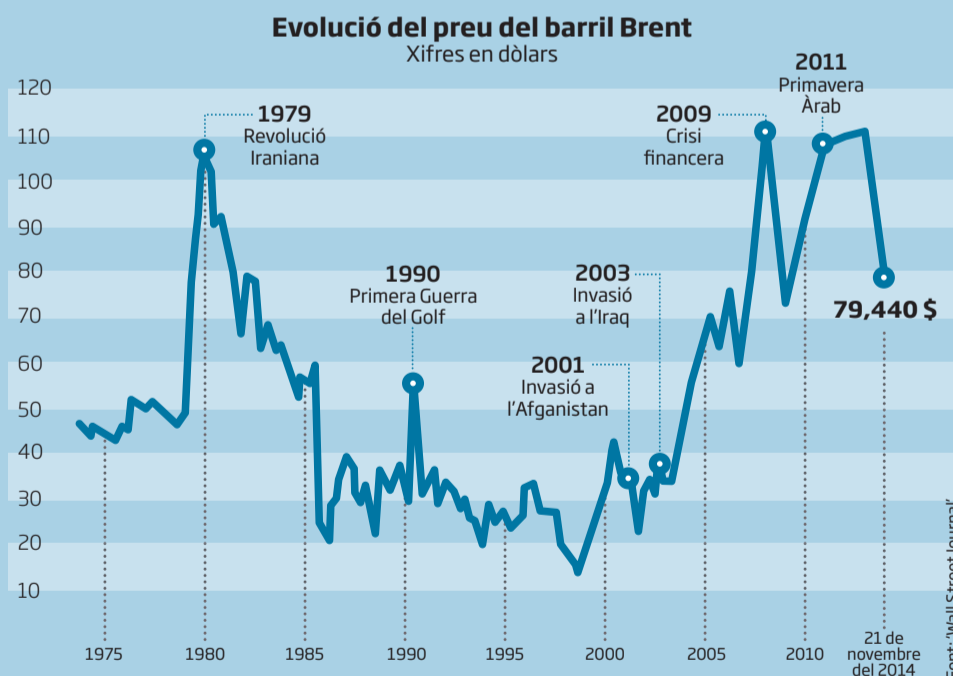
Però l'oferta, en canvi, no ha parat de créixer. D'una banda, els Estats Units han pogut augmentar la producció amb tècniques més cares com el *fracking* o l'extracció en aigües profundes, i gairebé són al llindar de l'autonomia energètica. Aquest any, a més, Líbia ha tornat al mercat i ara aporta 900.000 barrils diaris, i l'Iraq també ha incrementat la seva producció. El resultat és que cada dia es posen al mercat un milió de barrils de petroli més dels que es compren. I és difícil que aquesta tendència s'aturi: si demà Teheran concreta l'acord amb Occident pel seu programa nuclear i aconsegueix que s'aixequin les sancions internacionals, l'Iran vol ampliar la producció fins als 4 milions de barrils diaris el març del 2015.

Guanyadors i perdedors

Qui hi guanya i qui hi perd amb el petroli tan barat? Els països més afectats són Veneçuela i l'Iran, que necessiten vendre car el seu petroli per mantenir els pressupostos i les polítiques públiques que esmorteeixen les tensions socials. Rússia també en surt malparada,

L'ENFONSAMENT DEL PREU DEL CRU EN QUATRE GRÀFICS

EN CAIGUDA LLIURE

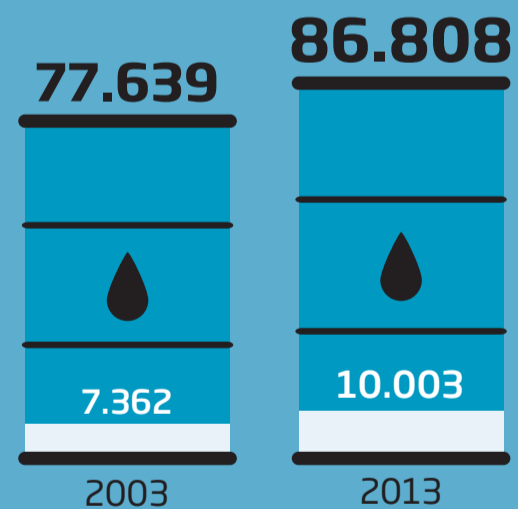

A mitjans de juny el petroli superava els 115 dòlars i aquesta setmana ha caigut per sota de la barrera simbòlica dels 80. Caldria remuntar-se a la crisi financera del 2008 per trobar un esfondrament comparable. Aquesta caiguda del preu mundial del petroli s'explica perquè l'oferta s'ha mantingut en alça, mentre que la demanda mundial de cru s'ha moderat amb la crisi econòmica. L'entrada en recessió del Japó i la frenada de l'economia alemanya són les últimes males notícies per als països més rics. Alhora les economies emergents també

han frenat el ritme de creixement. Al costat de l'oferta, en canvi, la producció no ha parat de créixer: els Estats Units han impulsat projectes molt cars a través del *fracking* (fractura hidràulica) i les extraccions a alta profunditat, i ja poden plantejar-se el pas de ser importadors a exportadors. Els productors àrabs, d'altra banda, han augmentat la producció des dels alçaments populars del 2011 per contenir el malestar social a base de subsidis, i el retorn als mercats primer de l'Iraq i després de Líbia també ha contribuït a ampliar l'oferta.

CREIX L'OFERTA

Producció mundial de petroli
Xifres en milers de barrils al dia ● Producció als Estats Units

Font: Agència Internacional de l'Energia

La producció als Estats Units ha augmentat només el 2013 en més d'un milió de barrils. Els productors nord-americans s'han beneficiat d'alts preus, amb què han finançat unes tècniques d'extracció costoses. L'auge de la producció nord-americana ha canviat els pesos al mercat mundial de l'energia i ha restat força a l'Organització de Països Exportadors de Petroli (que agrupa l'Aràbia Saudita, l'Iraq, l'Iran, els Emirats Àrabs Units, Kuwait, Qatar, Líbia, Algè-

ria, Veneçuela, l'Equador, Nigèria i Angola). Cal tenir en compte també la recuperació de la producció a Líbia després de la revolta que va derrocar Muammar al-Gaddafi: el país nord-africà ha passat de 200.000 a 900.000 barrils diaris aquest any. I l'Iraq, malgrat l'ofensiva de l'Estat Islàmic, ha augmentat la producció, que continuarà creixent els pròxims mesos després de l'acord entre Bagdad i el govern autònom kurd del nord del país.

però és menys vulnerable perquè la seva política de subsidis és mínima i encara té importants reserves financeres. Europa s'ha de beneficiar, en teoria, dels preus baixos: l'estalvi en la factura energètica pot arribar als 280 milions d'euros diaris, que es poden destinar a incentivar la demanda. També la Xina i l'Índia hi guanyen, però no tant el Brasil, on s'han engegat explotacions marines que no són rendibles a preus baixos.

El gendarme no actua

En una situació com aquesta, l'Organització de Països Exportadors de Petrol (OPEP) hauria de retallar la producció per fer remuntar el preu. De fet, la clau és l'Aràbia Saudita, el principal productor mundial, que sempre ha actuat com a gendarme dels preus. "Però ara els saudites no semblen disposats a reduir l'oferta, perquè creuen que això correspon als Estats Units", apunta Marzo. És el que alguns experts han anomenat *el dilema de l'OPEP*: des de l'esclat de la Primavera Àrab, el 2011, els productors àrabs han intentat apaiagar el malestar social a cop de subsidis i llocs de treball, per la qual cosa necessiten vendre car el seu pe-

trol, però això ha acabat reduint la demanda i augmentant l'oferta d'altres proveïdors. Alguns països, com l'Aràbia Saudita, que tenen més coixí financer i costos d'extracció més baixos, poden aguantar més que altres, com Veneçuela, que tenen el calaix buit i un petroli car i de baixa qualitat. L'Iran tampoc no té reserves per aguantar gaires mesos de petroli barat. Per això algunes veus apunten des de fa temps a la desaparició de l'OPEP com a regulador mundial. Kuwait i els Emirats Àrabs també poden resistir més temps. Algèria, que produeix sobretot gas, també ho té difícil per quadrar els comptes.

A més, el cru és la mercaderia més geopolítica, i darrere la resistència saudita a tallar la producció hi ha motivacions estratègiques. Igual que fa amb la diplomàcia, Riad juga amb el petroli per afavorir els seus interessos polítics: des de la lluita contra l'Estat Islàmic fins a l'estabilització d'Egipte, el seu aliat estratègic, i la pugna amb el seu arxirival a la regió, l'Iran.

"Els dos actors amb els quals l'Aràbia Saudita té diferències, l'Iran i Rússia, pateixen amb la baixada de preus. La política energèti-

Crisi
El consum ha baixat al Japó, Europa i la Xina, i la demanda s'ha alentit

Pols
L'Aràbia Saudita no vol abaixar l'oferta i espera que ho facin els EUA

ca reproduceix la política exterior, però és una estratègia que no es pot sostenir a llarg termini -explica Eduard Soler, analista del Cidob-. Riad té una població creixent, una baixa eficiència energètica que l'obliga a un elevat consum intern, un pressupost que depèn del petroli i unes reserves limitades per mantenir la calma social", recorda Soler. Segons els càlculs del Fons Monetari Internacional, la monarquia saudita necessita un barril a 91 dòlars per quadrar els comptes.

Teories conspiratòries

Aquesta situació ha donat peu a tota mena de teories conspiratòries amb dues escoles: la que apunta a un acord entre Washington i Riad contra Moscou i la que només veu una maniobra dels saudites per recuperar mercat davant dels Estats Units, forçant una caiguda de preus que suposadament fa insostenible el *fracking*, una tècnica amb costos d'extracció elevats en el cas del petroli.

Però passi el que passi demà amb l'acord nuclear iranià i dijous en la reunió de l'OPEP, el problema de fons és l'economia. I els núvols negres a l'horitzó no ofereixen bons

auguris. "El futur depèn de com es comporti l'economia mundial. I el problema és que les perspectives econòmiques són preocupants. Ara veiem la caiguda del preu del petroli com una benedicció per a Europa i per a Espanya, per l'estalvi que suposarà en la factura energètica, però, de fet, la caiguda de preus insinua un futur que no és el que voldríem", conclou Marzo.

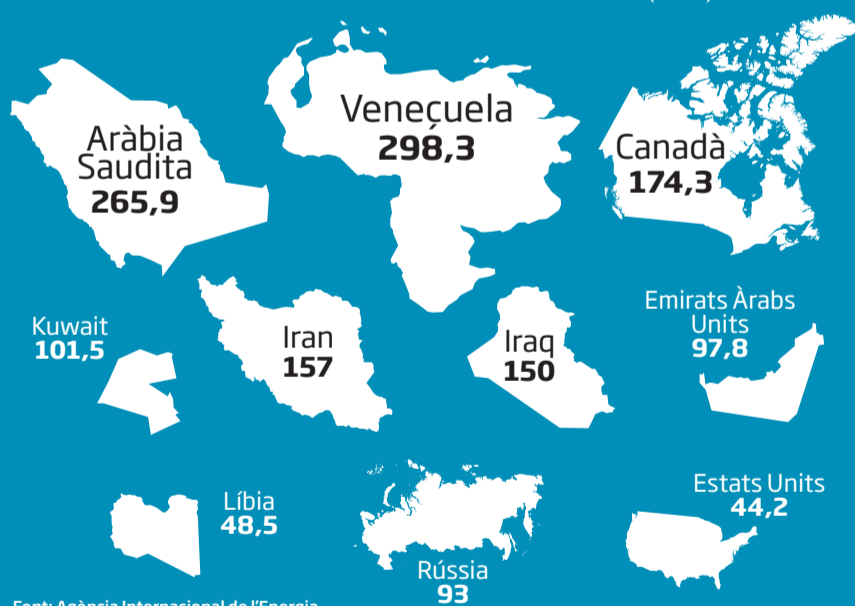
El clima, perjudicat

I enmig de tanta geopolítica és fàcil oblidar el més bàsic. El gran perdedor amb el petroli barat no té nom de país, sinó de planeta. És el clima. "No crec que ara la gent vegi la urgència de reduir l'ús de combustibles fòssils -diu Anthony Perl, expert en canvi climàtic de Colúmbia-. És com posar un Big Mac davant d'algú que hauria de fer dieta o vigilar el colesterol". Els experts ja alerten que sense l'estímul de l'estalvi serà difícil que empreses i consumidors facin possible que es compleixi l'objectiu de reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle que s'ha fixat la Unió Europea per a l'any 2030. —

NOU EQUILIBRI DE FORCES

Qui té més petroli?

Reserves estimades, en milers de milions de barrils (2013)

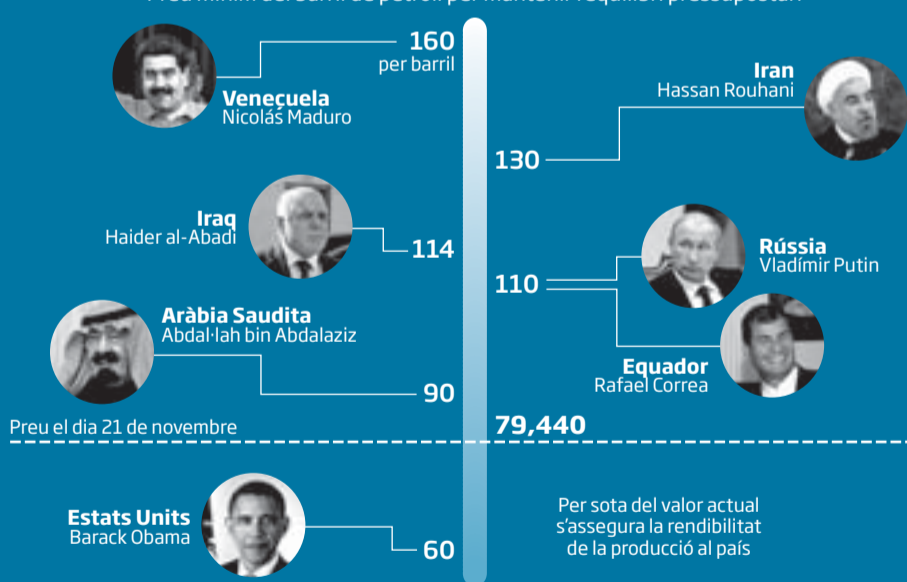

Font: Agència Internacional de l'Energia

GUANYADORS I PERDEDORS

Els països productors més afectats

Preu mínim del barril de petroli per mantenir l'equilibri pressupostari

Font: Bloomberg, Financial Times / AIE / Gràfics: E. Forroll

Gawdat Gahat, expert del Centre d'Estudis Estratègics pel Pròxim Orient, explica els canvis geoestratègics: "Des dels anys 40 les relacions entre els EUA i els països del Pròxim Orient eren *petroli per seguretat*. Els productors oferien un subministrament a preus *raonables* i a canvi Occident garantia la seva seguretat. En els últims anys això ha canviat. Els Estats Units són menys dependents i alhora la Xina, l'Índia o el Japó s'han acostat al Golf". No obstant, el professor alerta: "Europa continua sent el principal destí de les inversions del Golf i les seves petrolieres hi tenen un paper clau. La cooperació estratègica sobreviurà a la caiguda de preus".

40.000 barrils diaris de la jihad

Segons l'espionatge nord-americà, els jihadistes de l'Estat Islàmic venen al mercat negre 40.000 barrils de petroli al dia extrets dels pous que han ocupat a Síria i a l'Iraq.

Si el Brent es manté per sota dels 80 dòlars, els països de l'OPEP perdran 200.000 milions de dòlars l'any que ve. Caldrà veure si poden mantenir els nivells de despesa pública per amortir les tensions socials i si podran continuar pagant el seu deute. Els més vulnerables són Veneçuela i l'Iran, perquè tenen àmplies poblacions que es beneficien dels subsidis. També tindrà problemes l'Equador, que ha calculat el pressupost públic amb un barril a 110 dòlars. El president rus, Vladimir Putin, encara disposa de força reserves financeres i, en canvi, no té una despesa important en matèria social, de manera que podrà resistir millor els preus barats. Dins de l'OPEP només l'Aràbia Saudita, Kuwait i els Emirats Àrabs Units poden resistir, per ara, la caiguda del Brent.